

چون تار پرنیان تنم از لاغری و من

مانم همی به صورت بی جان پرنیان

تار پرنیان

شرح دستور گزیده‌ای از دیوان مسعود سعد سلمان

دکتر عاتکه رسمی

عضو هیئت علمی تربیت معلم آذربایجان

دکتر سکینه رسمی

عضو هیئت علمی دانشگاه تبریز

سرشناسه :	رسمی، سکینه
عنوان و نام‌پیداوار :	تار پرنیان: شرح مصور گزیده‌ای از دیوان مسعود سعد سلمان / سکینه رسمی، عاتکه رسمی / ویراستار: محمد ابراهیم پورنمین
مشخصات نشر :	تبریز: آیدین، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری :	۱۸۴ ص: مصور.
شابک :	۹۷۸-۶۰۰-۵۸۷۱-۱۵-۹
وضعیت فهرست نویسی :	فیبا
یادداشت :	کتابنامه: ص: ۱۷۶.
یادداشت :	نماینه.
عنوان دیگر :	شرح مصور گزیده‌ای از دیوان مسعود سعد سلمان.
موضوع :	مسعود سعد سلمان، ۵۱۵۲۴۲۸-ق. - نقد و تفسیر
موضوع :	شعر فارسی - قرن ۵ ق. - تاریخ نقد
سناد الزوده :	رسمی، عاتکه
ردمبندی شماره :	PIR ۴۷۴۸/ ر ۵ ت ۲ ۱۳۹۰
ردمبندی دیوپی :	۱/۲۲ قا ۸
شماره کتابشناسی ملی :	۲۴۸۵۶۴۲

انتشارات آیدین

ناشر: تار پرنیان

تبریز، خیابان شریعتی شمالی، نرسیده به سینما ۲۹ بهمن

تلفن: ۵۵۵۳۲۵۹ فاکس: ۵۵۳۰۵۲۳-۰۲۱۱

تسار پرنیان

شرح مصور گزیده‌ای از دیوان مسعود سعد سلمان

دکتر سکینه رسمی دکتر عاتکه رسمی

• چاپ اول زمستان ۱۳۹۰ تبریز • شمارگان ۱۱۰۰ نسخه

• لینوگرافی نگین فیلم • چاپ پرنیان • صحافی فروش • قیمت ۵۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۸۷۱-۱۵-۹

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۱	مسعود سعد سلمان الهجری
۱۲	مسعود سعد و تأثر وی از شاعران متقدم
۱۴	مسعود سعد و شاعران معاصر
۱۵	سبک شعری مسعود
۱۸	صناعات مهم در شعر مسعود
۲۴	معانی شعری
۳۳	قصیده ۱: دوش در روی گنبد خضرا
۳۴	قصیده ۲: سپاه ابر نیسانی ز دریا رفت زی صحرا
۳۵	قصیده ۳: چون نای بینوایم از این نای بینوا
۳۶	قصیده ۴: خردم بسود گردش چرخ چو آسیا
۳۷	قصیده ۵: مگر مشاطه بستان شدند باد و سحاب
۳۸	قصیده ۶: چون از فراق دوست خبر دادم آن غراب
۳۹	قصیده ۷: مرا ازین تن رنجور و دیده بی خواب
۳۹	قصیده ۸: این چنین رنج کز زمانه مراست
۴۱	قصیده ۹: به نظم و نثر کسی را گر افتخار سزاست
۴۲	قصیده ۱۰: دلم از نیستی چو ترسایتست
۴۴	قصیده ۱۱: کس را بر اختیار خدای اختیار نیست
۴۴	قصیده ۱۲: زهی هوا را طواف و چرخ را مساح
۴۶	قصیده ۱۳: چون منی را فلک بیازارد
۴۷	قصیده ۱۴: چرا باشم از آز خسته جگر
۴۸	قصیده ۱۵: گمان بری که وفا داردت سپهر مگر
۴۹	قصیده ۱۶: محمد ای به جهان عین فضل و ذات هنر

قصیده ۱۷: شخصی به هزار غم گرفتارم	۵۱
قصیده ۱۸: ای لاهور و یحک بی من چگونه‌ای؟	۵۱
قطعه ۱: ایمنی را و تندرستی را	۵۲
قطعه ۲: آگاه نیست آدمی از گشت روزگار	۵۳
قطعه ۳: نبشتن و گفتن مهم‌تر شناس	۵۳
قطعه ۴: ای کتاب مبارک میمون	۵۳
رباعی ۱: ای پای برنجن من ای بند گران	۵۴
رباعی ۲: کس را جو بنفشه سر فرو نام من	۵۴
رباعی ۳: ای نای ندیدم دلی شاد از تو	۵۴
رباعی ۴: عاشق گشته‌ست بر تنم بیماری	۵۴
رباعی ۵: ای حورزاده لعبت نوسادی	۵۴
رباعی ۶: نالنده‌تر از نایم در قلعه نای	۵۵
رباعی ۷: چون موی شدم ز رنج هر بیدادی	۵۵
شرح قصیده ۱	۵۷
شرح قصیده ۲	۶۶
شرح قصیده ۳	۷۱
شرح قصیده ۴	۸۲
شرح قصیده ۵	۸۷
شرح قصیده ۶	۹۳
شرح قصیده ۷	۹۸
شرح قصیده ۸	۱۰۲
شرح قصیده ۹	۱۰۵
شرح قصیده ۱۰	۱۰۸
شرح قصیده ۱۱	۱۱۳
شرح قصیده ۱۲	۱۱۵
شرح قصیده ۱۳	۱۲۱
شرح قصیده ۱۴	۱۲۳
شرح قصیده ۱۵	۱۲۷

شرح قصیده ۱۶.....	۱۴۷
شرح قصیده ۱۷.....	۱۵۷
شرح قصیده ۱۸.....	۱۶۲
شرح قطعه ۱.....	۱۶۵
شرح قطعه ۲.....	۱۶۶
شرح قطعه ۳.....	۱۶۷
شرح قطعه ۴.....	۱۶۸
نمایه راهنمای توضیحات.....	۱۶۹
کتاب‌شناسی.....	۱۷۶

به نام خدا

ادبیات در هر شکل و قالبی که باشد، نماینده زندگی و بیانگر ارزش‌ها و هنجارهایی است که زندگی فردی و جمعی بر محور آن می‌چرخد. زندگی همواره سرشار است از رویدادهای خوش و ناخوش، لحظات کامیابی و ناکامی و از این‌رو ادبیات فارسی دارای شاخه‌ها و مضامین مختلفی است که حبسیه یکی از آنهاست و مسعود سعد نماینده بزرگ این نوع از شعر. شعر مسعود همواره مورد توجه و استقبال محققان و ادیبان قرار گرفته و هر یک به طریقی مسعود سعد را ستوده و گاه شعر او را زبور نثر و نظم خویش ساخته‌اند.

در شعر مسعود سعد عواطف انسانی در حد اعتدال نمود می‌یابند؛ غم و تیار مادر و پدر او را می‌آزارد؛ اندوه چون تیر و تیغ، دل و جگر شاعر را می‌خلد؛ دل‌تنگی از محبوب، شاعر را افسرده می‌سازد و این‌گونه تجربه‌های عاطفی شاعر است که او را یک سروگردن از شاعران معاصر خود چون امیر معزی و اثیرالدین بالاتر قرار می‌دهد. اگر چه فضای شعر حبسیه باعث دل‌تنگی است اما مؤانست مسعود در زندان «سو» با منجمی زندانی، دید او را به دنیای آسمان باز می‌کند و ازین‌رو در شعر او، ستارگان و صور فلکی با برجستگی بیشتری بازتاب می‌یابند. مجموعه حاضر ضمن شرح بخشی از شعر شاعر حبسیه‌سرا، بر آن است تا به نمایش صور فلکی و بخش‌هایی از کیهان که در شعر او نمود یافته است، بپردازد. مؤلفان امیدوارند که این گزیده بتواند به‌طور مؤثری در آموزش بازتاب صور فلکی در شعر شاعران مؤثر افتد.

در اینجا یادآور می‌شود که در تهیه متن گزیده، نسخه تصحیح دکتر مهدی نوریان اساس قرار داده شده است و از نسخه استاد رشید یاسمی به‌عنوان نسخه‌بدل در پاورقی استفاده شده است. صور تصاویر فلکی نیز بیشتر بر مبنای صورالکواکب صوفی می‌باشد.

نشانه‌ها و اختصارات:

// نشانه فارق که شرح واژه‌ها را از یکدیگر جدا می‌کند.

* (ستاره): نشانه شرح معنی بیت است و معمولاً بعد از توضیحات واژه‌ای آمده است.

رک: رجوع کنید به:

ج: جمع، جلد

جلد: جلوس

ص: صفحه

صص: صفحات

ف: فوت

ق م: قبل از میلاد

مقت: مقتول

ه: هجری

ه ق: هجری قمری

در ارجاع آیات قرآن، عدد سمت راست شماره سوره و عدد سمت چپ شماره آیه است.
در شرح قصاید و قطعات عدد شماره راست شماره قصیده و قطعه و عدد سمت چپ شماره بیت است.

در اینجا لازم می‌دانیم از جناب آقای محمد ابراهیم پورنمن دانشجوی دوره دکترای زبان و ادبیات فارسی که ویراستاری کتاب را برعهده گرفتند، سپاسگزار باشیم. از برادر عزیزمان جناب آقای جواد رسمی، مهندس محیط زیست که در فراهم آوردن تصاویر گل‌ها و پرندگان یاریگرمان بودند، نهایت تشکر را داریم.

از سرکار خانم مهشاد میرزا علیلو که با مهارت خاصی حروفچینی کتاب را برعهده گرفتند و همچنین از جناب آقای عباس پور مدیریت محترم انتشارات آیدین که زحمت چاپ و نشر اثر را پذیرفتند کمال قدردانی را داریم.

مؤلفان

بهار ۱۳۹۰